

Lausuntopyyntö HE YO- ja AMK-lain muuttamiseksi

1. Lausunnonantaja:

Vastaajien määrä: 1

Lausunnonantajan nimi (organisaatio)	Lausunnon lähettäjä (henkilö)	Puhelinnumero	Sähköpostiosoite
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL	Niina Jurva	0415152230	niina.jurva@syl.fi

Lausunnonantaja

2. Tampere3

Vastaajien määrä: 1

	kyllä	ei	ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Lausunnonantajan näkemys	1	0	0	1	1

3. Mitä hyötyjä yhdistymisellä saavutettaisiin? Liittykö yhdistymiseen uhkia?

Vastaajien määrä: 1

- SYL ei vastusta Tampere3-hanketta. SYL on kuullut koko prosessin ajan jäsenjärjestöjään Tampereen yliopiston ylioppilaskuntaa Tamya ja Tampereen teknillisen yliopiston ylioppilaskuntaa TTYY:tä. SYL pitää tärkeänä, että jäsenjärjestöjemme ääni kuuluu myös SYL:n vaikuttamistyössä, ja tässä yhteydessä periaatteellista syytä vastustaa hanketta ei ole esitetty kummastakaan ylioppilaskunnasta.

Tampere3-yhteistyö tuottaa parhaimmillaan monitieteellistä, laaja-alaista ja uudentyypistä osaamista ja toivottavasti lisää myös muiden yliopistojen tekemää yhteistyötä. Toivomme, että uuden yliopiston järjestäytymisessä huomioidaan perustuslain takaama yliopistojen itsehallinto

4. Pidätkö ehdotusta siirtymän toteuttamistavasta (voimaanpanolaki) kannatettavana?

Vastaajien määrä: 1

	kyllä	ei	ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Lausunnonantajan näkemys	0	1	0	1	2

5. Muutosehdotukseenne voimaanpanolain säännöksiin ja perusteluihin:

Vastaajien määrä: 1

- SYL ei voi kannattaa voimaanpanolain säännöksiä ja perusteluita kaikilta osin. Tässäkin asiassa olemme kuulleet jäsenjärjestöjämme ja huolestuneita viestejä on esitetty myös muualta kuin Tampereen yliopistojen ylioppilaskunnilta. Lausunnoilla olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa on vielä vakavia puutteita siinä, mitä tulee perustuslaissa turvattuun yliopistojen itsehallintoon.

Ensimmäinen ongelma liittyy perustettavan yliopiston ensimmäisen hallituksen muodostamiseen (3§. x-yliopiston järjestäytyminen). Hallituksen esityksessä ja säätiön säännöissä, joiden olisimme toivoneet olevan lausuntokierroksen materiaaleissa mukana, esitetään, että tulevan yliopiston ensimmäisen hallituksen muodostaisivat TaY:n ja TTY:n nykyiset hallitukset, jotka koostuvat pääasiassa yliopistoyhteisön ulkopuolisista jäsenistä. Yliopistolaki määrää tämän tehtävän yksiselitteisesti monijäsenisen, yliopistoyhteisöä edustavan hallintoelimen tehtäväksi.

Tähän ratkaisuna esitämme hallituksen esityksen ja säätiön sääntöjen muuttamista siten, että muodostettavan yliopiston ensimmäisen hallituksen valitsevat monijäseniset toimielimet (kollegio ja konsistori) yhdessä. Mikäli valinnan tekevät hallitukset, ei TTY:n osalta prosessissa ole yhtään edustajaa.

Toinen ongelma koskee sitä, että säätiön säännöissä määritellään asioita, jotka ovat perustuslaissa turvatuun autonomian piiriin kuuluvia asioita, eli niistä tulisi säännellä ainoastaan yliopiston johtosäännössä. Hallituksen esityksessä ja säätiön sääntöluonnoksessa esitettyä nimityskomitean kokoonpanoa. Kokoonpanossa kolme edustajaa olisi perustajien nimeämiä ja kolme edustajaa yliopistoyhteisön nimittämiä. Puheenjohtajana toimisi yksi perustajien nimittämistä henkilöistä. Tällaisenaan enemmistövalta siirtyisi yliopistoyhteisön ulkopuolelle, mikäli puheenjohtajan ääni ratkaisee äänten mennessä tasan. Yliopistojen itsehallinto edellyttää, että mahdolliset määräykset nimityskomiteasta annetaan yliopiston johtosäännöllä eikä säätiön säännöllä.

Lakiesitystä ja säätiön sääntöjä tulisi tarkastella eduskunnassa kokonaisuutena, kuten on tehty perustuslakivaliokunnassa Aalto-säätiötä ja TTY-säätiötä perustettaessa 2009. Säännöt ja laki muodostavat kokonaisuuden, ja osia tarkastelemalla ei saa riittävää kuvaa siitä, toteutuuko esimerkiksi hallituksen valintaprosessissa perustuslain vaatimus yliopistojen itsehallinnosta.

Ratkaisuna tähän esitämme, että Hallituksen nimityskomitean kokoonpano täytyy jättää mainitsematta säätiön säännöissä ja siitä täytyy määrätä ainoastaan tulevan yliopiston johtosäännössä.

6. Opetusyhteistyö

Vastaajien määrä: 1

	kyllä	ei	ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Lausunnonantajan näkemys	1	0	0	1	1

7. Mitä hyötyjä ja haittoja säännöksestä seuraisi?

Vastaajien määrä: 1

- SYL:n kanta opetusyhteistyön sallimiseen korkeakoulujen välillä on varovaisen positiivinen. Yhteistyö on lähtökohtaisesti kannatettavaa, mutta näemme asiassa joitakin ongelmia. Ongelmat liittyvät yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen nykyisellään erilaisiin tehtäviin, osaamis pohjan kaventumiseen sekä opiskelijan oikeusturvaan.

Yliopiston ja ammattikorkeakoulun erilaiset tehtävät

Yliopistolaissa yliopiston toiseksi perustehtäväksi määritellään yliopistojen tehtävä antaa ylintä ("tutkimukseen perustuvaa") opetusta. Ylimmän opetuksen tarkoitus on välittää tieteellisen tutkimuksen tuloksia ja metodeja. Sen tavoitteena on antaa valmiudet tiedon monipuoliselle ja kriittiselle omaksumiselle. Tämä edellyttää opetuksen ja tutkimuksen kiinteää yhteyttä. Yleinen lähtökohta on, että opettajat tutkivat ja tutkijat opettavat. Suunniteltu lakimuutos mahdollistaisi sen, että puolet opetuksesta voitaisiin järjestää ammattikorkeakoulun toimesta, jonka opetuksen lähtökohta taas on työelämä ja käytännönläheisyys. Opetusyhteistyön lisäämistä perustellaan osaamisen laajentumisella ja opiskelijoiden valinnanvapauden lisääntymisellä. SYL katsoo, että esitetyt toimenpiteet eivät tule johtamaan haluttuihin lopputuloksiin osaamisen laajentumisen tai opiskelijan valinnanvapauden osalta.

Opetusyhteistyön edellytyksenä on, että opetuksen tuottava korkeakoulu järjestää samaa opetusta myös omille opiskelijoilleen ja yhteistyössä tehtyjen opintokokonaisuuksien osaamistavoitteet tulee olla samanlaiset. SYL on huolissaan siitä, että korkeakoulut uudelleensuuntaavat osaamistavoitteitaan yhtenäiseksi ja tällöin eri sektoreiden tuottama erilainen osaaminen tosiasiasa häviämään. Tehtävät tulevat hämärtyään ja lähentymään toisiaan.

Esitetyssä yhteistyömallissa korkeakoulu on se, joka päättää, miltä osin tutkintoon kuuluvaa opetusta ulkoistetaan toisen korkeakoulun järjestettäväksi. Koko esityksen idea on, että samalla tutkinnon myöntävä korkeakoulu voi luopua omasta opetuksestaan. Tuloksena ei ole siis kahta eri opintokokonaisuutta, josta valita vaan yksi korkeakoulujen yhteistyössä järjestetty kokonaisuus. Opiskelijan valinnanvapaus ei näin ollen mielestämme lisääny.

Lakiluonnoksessa tutkinnon myöntävän korkeakoulun vastuulle esitetään jätettäväksi "pääosaa" kunkin syklin opetuksesta. Olemme tulkinneet pääosan tarkoittavan vähintään 51% tutkintoon kuuluvasta opetuksesta. Toisin sanoen on mahdollista, että lähitulevaisuudessa maahamme muodostuu korkeakoulututkintoja, joiden opetuksesta puolet järjestetään toisessa korkeakoulussa, mahdollisesti myös toisella korkeakoulusektorilla.

Lakiluonnoksessa tulisi "pääosan" määrittelyn kohdalla lisätä lause: "Tutkinnon myöntävän yliopiston tulee antaa itse pääosa tieteellisesti ja sisällöllisesti keskeisestä sen koulutusvastuuseen kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta." Yliopistolain mukaan yliopiston tehtävänä on antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta, jolloin yliopistotutkinnon opetus ei voi suurilta osin koostua muusta kuin yliopiston henkilöstön antamasta opetusta.

Jo pelkästään yliopistojen kesken on ollut haastavaa löytää yhteisymmärrystä opetuksen akateemisen laadun suhteen, mikä ilmenee edelleen haasteina hyväksilukemisessa ja siirtymissä oppilaitosten välillä. Sisällöllisten eroavaisuuksien määrää ei saa aliarvioida, joskaan ei myöskään ylikorostaa lainsäädännössä. Yliopistoissa opetus perustuu edelleen suurelta osin tohtorien panokseen ja opetukselta vaaditaan yhteyttä ajankohtaiseen tutkimukseen. Opettajien koulutustaso on osa yliopistotutkinnon laatua, eikä sen tule heikentyä opetusyhteistyössä. Syvenevän opetusyhteistyön vaarana on sekä yliopistotutkinnon tieteelliseen ajatteluun tähtäävän sisällön heikkeneminen että ammattikorkeakoulujen omaan tehtäväänsä perustuvien erityispiirteiden muuttuminen kohti yleisempää, akateemisempaa suuntaa

SYL on huolissaan myös siitä, johtaako uudistus tilanteeseen, jossa yliopistot pyrkivät ulkoistamaan opetustaan merkittävien osin ammattikorkeakouluille. Tällaista viestiä olemme saaneet jo käynnissä olevista yhteistyöhankkeista. Tilanne, jossa yliopistoon tulleen opiskelijan pääaineopetuksesta puolet on "ulkoistettu" ammattikorkeakouluun ei mielestämme noudata lain henkeä eikä tällaisia tilanteita saa syntyä.

Opiskelijan oikeusturva

Toinen merkittävä näkökulma on opiskelijan oikeusturvan toteutuminen. Mikäli koulutus toteutetaan yhteistyössä muiden korkeakoulujen kanssa, tulee opiskelijalla olla tieto tästä jo opintoihin hakeuduttaessa. Opiskelijalla on oikeus mahdollisimman täydelliseen informaatioon, mitä tulee koulutuksen sisältöihin ja profiiliin. Tilanteessa, jossa opiskelijalta edellytetään liikkumista paikkakunnalta toiselle on välttämätöntä, että tieto opetusjärjestelyistä on tiedossa mahdollisimman varhain eli jo hakeuduttaessa opintoihin.

Erilaisilla aineyhdistelmävalinnoilla yksilön tutkinnosta voi muodostua hyvin suurelta osalta jonkin muun kuin koulutukseen ottaneen korkeakoulun tutkinto. Mitä laajemmalle vastuu opetuksen järjestämisestä jakautuu, sitä haastavampaa sen yhteinen opetuksen suunnittelu on.

Perusteluissa mainitaan myös, että yliopiston tulisi noudattaa hyvän hallinnon mukaista menettelyä opetusta hankkiessaan ja esimerkiksi huolehtia, ettei opiskelupaikan muutos aiheuta kohtuutonta haittaa. "Kohtuuton haitta" on erittäin subjektiivinen kokemus ja hyvin väljä määritelmä. Perustelut myös huomauttavat, että yliopistojen tulee laatia tutkintosääntönsä ja opetussuunnitelmansa siten, että opiskelijalla on tosiasiallinen mahdollisuus saada selkeä kuva opintojensa rakenteesta ja suorittamistavasta tarpeeksi ajoissa. Kuitenkin normaalia hyvän hallintotavan mukaista päätöksentekoa noudattaen tälläkin hetkellä esimerkiksi Aalto-yliopistossa opetussuunnitelma on voimassa vain vuoden ja muutoksia opetussuunnitelmiin tehdään siltikin myös kesken voimassaolokauden. Vaikka tämä täyttää tällä hetkellä hyvän hallinnon vaatimukset, se johtaa jo nyt useisiin muutoksiin opiskelijan opintoajan sisällä. Nämä muutokset voisivat olla laajemmän opetusyhteistyön aikana huomattavasti suurempia ja ennakoimattomampia kuin yhden yliopiston sisällä tapahtuvat. Tällä hetkellä ei ole tarpeeksi vakiintuneita määrittämiä sille, miten vahva on opiskelijan turva saada opiskella siten, kuten hän opiskelupaikkaa valitessaan ja sen saadessaan sitoutuu opiskelemaan.

Opetusyhteistyön laadun seuraaminen on hyvin hankalaa, sillä merkittävien opiskelijoiden palautekanava on kurssipalautte ja sen käsittely on melko rajoitettua tietosuojan vuoksi ja palautteen tai sen yhteenvetöjen liikkuminen esimerkiksi korkeakoulujen välillä voi olla ongelmallista tietosuojan kannalta. Opetussuunnitelmien kehittäminen vaatii tiedon saantia myös toisen organisaation järjestämien tutkinnon osien laadusta, joten palautteen keräämiseen ja sen käsittelyyn liittyvät ongelmat on ratkaistava ennen yhteistyön aloittamista kestäväällä tavalla. Jos kurssit ja siten myös opetussuunnitelmat ovat yhteiset eri oppilaitosten opiskelijoille, heidän tulee olla myös edustettuina opetussuunnitelmien kehittämisessä, mikä voi olla haaste oppilaitosrajojen yli.

Eri korkeakoulujen opetuksen järjestämiseen ja hallintoon liittyvät käytännöt eivät ole yhtenäisiä, joten opiskelijan vastuulle jäisi esitetyssä mallissa ottaa selvää eri korkeakoulujen käytännöistä. Mikäli opetusta järjestäisi useampi korkeakoulu, voisi tilanne muodostua opiskelijan kannalta kohtuuttomaksi, kun hänen täytyisi olla perillä useiden korkeakoulujen opintohallintoon ja opetuksen järjestämiseen liittyvistä käytännöistä. Olisikin suotavaa, että yhteistyötä tekevät korkeakoulut noudattaisivat yhteisiä käytäntöjä esimerkiksi opintojen arvostelussa, kursseille valinnan kriteereissä, läsnäolossa ja oikaisumahdollisuuksissa. Myös opiskelijan ohjauksessa saattaa myös syntyä ongelmia, kun ohjaava opettaja ja varsinaiset opettajat ovat eri oppilaitoksissa. Hallinnolliset vastuut tulee sopia selkeästi ja läpinäkyvästi, eikä hallinnollisten umpiperien syntyminen saa olla esteenä opintojen suorittamiselle tai opiskelijan ohjaukselle.

On myös syytä kiinnittää huomiota siihen, miten tällainen muutos korkeakoulun profiilissa aiotaan viestiä esimerkiksi toisen asteen opinto-ohjaajille ja opiskelupaikkaa valikoiville hakijoille. Esimerkiksi ensi syksynä

aloittavissa maksullisissa vieraskielisissä ohjelmissa aloittavat kansainväliset opiskelijat voisivat olla ihmeissään tilanteesta, jossa tosiasiallinen opetus tapahtuukin suurelta osin eri paikkakunnalla ja kokonaan erilaisessa korkeakoulussa kuin mihin ajattelivat tullessa opiskelemaan.

8. Muutosehdotukseenne opetusyhteistyötä koskevaan säännösluonnokseen ja sen perusteluihin:

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa tulisi "pääosan" määrittelyn kohdalla lisätä lause: "Tutkinnon myöntävän yliopiston tulee antaa itse pääosa tieteellisesti ja sisällöllisesti keskeisestä sen koulutusvastuuseen kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta." Yliopistolain mukaan yliopiston tehtävänä on antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta, jolloin yliopistotutkinnon opetus ei voi suurilta osin koostua muusta kuin yliopiston henkilöstön antamasta opetusta.

9. Koulutuksen siirto

Vastaajien määrä: 1

	kyllä	ei	ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Lausunnonantajan näkemys	1	0	0	1	1

10. Mitä hyötyjä ja haittoja säännöksestä seuraisi?

Vastaajien määrä: 1

- SYL lähtökohtaisesti kannattaa koulutuksen siirtoon liittyvän siirtymäajan määrittelyä lakitasolla. Yhteisen siirtymäajan määrittelyn tarve lisääntyy, kun korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen oletettavasti lisääntyy lähitulevaisuudessa. SYL katsoo, että kolmen vuoden siirtymäaika on riittävä, mutta haluaa muistuttaa, että opiskelijat elävät hyvin erilaisissa elämäntilanteissa ja näin ollen myös jouston mahdollisuuksia ja yksilöllistä harkintaa tulisi edelleen soveltaa.

Kolmen vuoden siirtymä voi olla ongelmallinen esimerkiksi perheellisten tai pidempää sairauslomaa pitäneiden opiskelijoiden kohdalla. Kaupungista toiseen muuttamisella voi olla myös taloudellisia vaikutuksia ja orientaatio uuteen korkeakouluun voi viivästyttää valmistumista. Tämän takia siirtyminen toiseen korkeakouluun onkin pätevä syy myöntää opinnoille lisää aikaa uudessa korkeakoulussa.

Yksi ratkaisu tilanteisiin, joissa opiskelijan elämäntilanne ei mahdollista toiselle paikkakunnalle muuttoa voisi olla, että koulutusohjelman lakkauttamisen yhteydessä opiskelijalla pitäisi olla myös mahdollisuus valita nykyisestä korkeakoulusta toinen lähiala korkeakoulun itsensä määrittelemän siirtymätaulukon mukaisesti, johon hän voi siirtyä sen sijaan että hän siirtyy toiseen korkeakouluun. Näin opiskelija voisi tehdä valinnan preferoiko hän täsmälleen samalla opintosuunnalla vai samassa korkeakoulussa jatkamista. Näin estettäisiin tilanne, jossa esimerkiksi perheellinen opiskelija joutuu muuttamaan paikkakunnalta toiselle ilman vaihtoehtoa. SYL esittääkin kyseistä muutosta lakiluonnokseen.

11. Muutosehdotukseenne koulutuksen siirtoa koskevaan säännösluonnokseen ja sen perusteluihin:

Vastaajien määrä: 1

- Yksi ratkaisu tilanteisiin, joissa opiskelijan elämäntilanne ei mahdollista toiselle paikkakunnalle muuttoa voisi olla, että koulutusohjelman lakkauttamisen yhteydessä opiskelijalla pitäisi olla myös mahdollisuus valita nykyisestä korkeakoulusta toinen lähiala korkeakoulun itsensä määrittelemän siirtymätaulukon mukaisesti, johon hän voi siirtyä sen sijaan että hän siirtyy toiseen korkeakouluun. Näin opiskelija voisi tehdä valinnan preferoiko hän täsmälleen samalla opintosuunnalla vai samassa korkeakoulussa jatkamista. Näin estettäisiin tilanne, jossa esimerkiksi perheellinen opiskelija joutuu muuttamaan paikkakunnalta toiselle ilman vaihtoehtoa. SYL esittääkin kyseistä muutosta lakiluonnokseen.

12. Ammattikorkeakoulujen hallintokieli

Vastaajien määrä: 1

	kyllä	ei	ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Lausunnonantajan näkemys	1	0	0	1	1

13. Mitä hyötyjä ja haittoja säännöksestä seuraisi?

Vastaajien määrä: 1

- Selkeänä hyötynä näemme yhdenvertaisuuden lisääntymisen. Tärkeä ja tarpeellinen muutos.

14. Muutosehdotukseenne ammattikorkeakoulujen hallintokieltä koskevaan säännösluonnokseen ja sen perusteluihin:

Ei vastauksia.

15. Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

Vastaajien määrä: 1

- SYL on kritisoinut koko Tampere3-prosessin ajan sitä, miten mahdollisesti radikaalistikin korkeakoulujärjestelmäämme muuttavaa lainsäädäntöä on valmisteltu osana paikallista hanketta. Tämä näkyy lakiluonnoksen perusteluissa monelta osin. Opetusyhteistyö kahden samalla paikkakunnalla olevan korkeakoulun kanssa on mahdollista hoitaa opiskelijan kannalta hyvin, mutta ongelmien mahdollisuus on suuri, kun puhutaan eri kaupungeissa tapahtuvasta opetusyhteistyöstä. Ainoa järkevä tapa toteuttaa yhteistyö lienee käyttää digitaalisia mahdollisuuksia.

SYL kuten useat muutkin sidosryhmät vaativat useaan otteeseen avointa keskustelua opetusyhteistyöstä. Ministeri Sanni Grahn-Laasonen valmistelee parhaillaan visiota tulevaisuuden korkeakoulutuksesta. Mielestämme tämä lakimuutos, joka jollain aikavälillä johtanee duaalimallin purkuun, olisi ollut syytä tuoda keskusteluun osana visioprosessia. Nyt muutos kiirehditään kummallisesti ennen vision valmistuvista, vaikka looginen järjestys olisi ollut päinvastainen. On myös outoa, että hallituskauden alussa tehtyä kieli- ja viestintäopintoja helpottavaa lainsäädäntömuutosta perusteltiin sillä, että muutoksella ei tavoitella muussa opetuksessa tehtävää yhteistyötä. Jää epäselväksi, mikä todellisuudessa on hallituksen kanta ns. duaalimalliin eli yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen erilaisiin tehtäviin, tavoitteisiin, lainsäädäntöihin ja rahoitusmalleihin.

Lainsäädännön muuttaminen yhden paikallisen hankkeen perusteella on erittäin järeä ratkaisu korkeakoulujen yhteistyön ongelmiin. Paikallisuus näkyy myös opetusyhteistyö koskevan lakimuutoksen perusteluissa, joissa ei ole tarpeeksi syvällisesti pohdittu vaikutuksia koko korkeakoulujärjestelmään ja koulutuksen rakenteisiin.

SYL edellyttää, että lainsäädännönmuutoksia seurataan ja arvioidaan tarkasti erityisesti yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen erilaisen osaamisen, koulutuksen laadun ja opiskelijan oikeusturvan kannalta.